

TLAČOVÁ SPRÁVA z agentúry EÚ pre drogy v Lisabone

KOKAÍN, AMFETAMÍNY, EXTÁZA A KANABIS: NAJNOVŠIE TRENDY

Kokaín sa stáva preferovanou stimulačnou drogou pre mnohých mladých Európanov

(24.11.2005 LISABON) Kokaín sa stal významným prvkom na poli európskych drog, informuje **Agentúra EÚ pre drogy a drogovú závislosť (EMCDDA)** dnes vo svojej **Výročnej správe 2005 o stave drogovej problematiky v Európe** vydané v Bruseli. Indikátory obchodovania a spotreby kokaínu v súčasnosti jednoznačne signalizujú nárast významu a používania drogy, ako aj počtu evidovaných zdravotných problémov v dôsledku užívania kokaínu.

EMCDDA odhaduje, že približne 9 miliónov Európanov (3% dospeléj populácie) má skúsenosti s kokaínom. Približne 3 až 3,5 miliónov (1% dospeléj populácie) pravdepodobne skúsilo drogu v minulom roku, zatiaľ čo približne 1,5 miliónov (0,5% dospeléj populácie) je klasifikovaných ako súčasní užívatelia, čo sú tí, ktorí užili drogu minulý mesiac. Užívanie narástlo najmä medzi mladými ľuďmi (15–34 ročnými), najmä medzi mladými mužmi a obyvateľmi mestských oblastí.

Užívanie kokaínu sa značne líši v závislosti od jednotlivých krajín. Väčšina národných prieskumov odhaduje, približne 1% až 11,6% mladých Európanov už niekedy skúsilo drogu a 0,2% až 4,6% už vyskúšalo drogu za posledných 12 mesiacov.

Španielsko a Spojené kráľovstvo hlásia najvyššie počty nových užívateľov kokaínu, viac než 4% mladých ľudí užilo drogu v minulom roku, čo prekračuje počet nových užívateľov extázy a amfetamínu. Tieto odhady sa v súčasnosti približujú číslam v Spojených štátoch, uvádza agentúra, čo zväčšuje obavy, že kokaín sa stane preferovanou stimulačnou drogou u mnohých mladých ľudí v rôznych častiach Európy ⁽¹⁾.

Prieskumy v **Dánsku, Taliansku, Maďarsku, Holandsku a Rakúsku** potvrdili nárast počtu nových užívateľov kokaínu medzi mladými ľuďmi na konci 90-tych rokov. V **Španielsku a Spojenom kráľovstve** bol najpodstatnejší nárast pozorovaný pred rokom 2001, ale aktuálne údaje naznačujú, že tento rastúci trend v súčasnosti klesá.

Užívanie cracku v Európe – drogy predovšetkým spájanej s verejným zdravím a spoločenskými problémami – zostáva podľa dnešnej správy obmedzené. Značné užívanie je hlásené len v niekoľkých väčších mestách, najmä v **Holandsku a Spojenom kráľovstve**.

Dramatický nárast množstva kokaínu zabaveného v Európe

Aktuálne čísla ukazujú, že množstvo kokaínu zabaveného v **EÚ** sa medzi rokmi 2002 a 2003 takmer zdvojnásobilo. Nárast zo 47 na viac než 90 ton naznačuje, že Európa je v súčasnosti hlavným drogovým trhom. Najviac kokaínu vstupuje do **EÚ** cez **Pyrenejský poloostrov a Holandsko** a dôležitými tranzitnými zónami pre obchodovanie s drogami v Európe je **Afrika a krajiny Karibiku**. **Španielsko a Holandsko** informujú o najväčšom množstve kokaínu zabavenom v **EÚ**. Objemy sa v oboch krajinách v období medzi rokom 2002 a 2003 viac než zdvojnásobili.

Nárast kokainu vplyva na verejné zdravie

Podľa dnešnej správy v súčasnosti čoraz viac Európanov vyhľadáva liečenie kvôli problémom týkajúcim sa kokaínu. Približne 10% zo žiadostí o liečbu v Európe sa v súčasnosti spája s užívaním kokaínu, hoci medzi krajinami existujú značné rozdiely. Najvyššie percento liečených klientov vyhľadávajúcich pomoc pre užívanie kokaínu je v **Španielsku** (28%) a v **Holandsku** (38%). V roku 2003 v Holandsku bolo z radov nových žiadateľov o pomoc viac klientov kvôli problémom s kokaínom, než kvôli užívaniu opiátov.

Úmrtia spôsobené kokaínom, informuje **EMCDDA**, sú „vážnym a zrejme nedostatočne hláseným problémom“. Užívanie kokaínu je časté medzi užívateľmi opiátov a je bežne zisťované spolu s opiátmi v prípadoch predávkovania drogami. Odhaduje sa, že kokaín hrá „rozhodujúcu úlohu“ v približne 10% všetkých úmrtí spôsobených drogami (v rozmedzí od 1% do 15% v závislosti od krajiny). Podľa správy to môže znamenať, že na úrovni **EÚ** bolo ročne niekoľko sto úmrtí spojených s kokaínom. Úmrtia pripisované samotnému kokaínu však zostávajú zriedkavosťou, i keď existujú obavy z možnosti, že droga prispieva k zhoršovaniu kardiovaskulárnych problémov.

Zatiaľ žiaden náznak poklesu užívania ostatných stimulantov

Najnovšie údaje z prieskumov poukazujú na rastúci trend v užívaní extázy a amfetamínu medzi mladými ľuďmi vo väčšine krajín **EÚ**, informuje **EMCDDA** (2).

Významné užívanie extázy bolo po prvýkrát zaznamenané v Európe v 90-tych rokoch a dnes sa spotreba vo väčšine krajín vyrovnala spotrebe amfetamínu alebo ju prekonal. **EMCDDA** odhaduje, že okolo 2,6 miliónov dospelých v **EÚ** v poslednej dobe užilo extázu (0,8% dospeljej populácie).

Národné prehľady ukazujú, že 0,6% až 13,6% mladých ľudí hlási skúsenosť s extázou a 0,4 – 6% ju užilo v poslednom roku. Najvyšší počet nových užívateľov extázy medzi mladými ľuďmi je hlásený z **Estónska** (3,7%), **Českej republiky** (5,9%) a **Spojeného kráľovstva** (6,9%). Ale na rozdiel od väčšiny ostatných krajín, o ktorých sú dostupné údaje, **Nemecko**, **Grécko** a **Spojené kráľovstvo** hlásia, že užívanie extázy sa teraz stabilizovalo.

Dánsko, **Estónsko** a **Spojené kráľovstvo** sú krajiny s najvyššou úrovňou nových užívateľov amfetamínu medzi mladými ľuďmi (odhadnuté približne 3%). Naopak **Spojené kráľovstvo** je jediná krajina v **EÚ**, ktorá hlási významný pokles užívania amfetamínu v tejto vekovej skupine (15–34 ročných).

Európa zostáva hlavným centrom výroby extázy a amfetamínu

Celosvetovo zostáva Európa hlavným centrom výroby extázy aj keď celkovo jej význam klesá, pretože výroba extázy sa rozšírila do ostatných častí sveta. Globálne zostáva výroba a záchyty takisto koncentrované v Európe. V roku 2003 boli odhalené amfetamínové laboratória v **Belgicku**, **Nemecku**, **Estónsku**, **Litve**, **Luxembursku** (nízkokapacitné), **Holandsku**, **Poľsku** a **Spojenom kráľovstve**.

Najviac amfetamínu zabaveného v roku 2003 pochádzalo z **Holandska**, nasleduje **Poľsko** a potom **Belgicko**. Okolo 82% celkového množstva zabaveného amfetamínu v roku 2003 bolo zabavené v **západnej a strednej Európe**. Zachytené množstvá ukazujú nárast od roku 2002.

Európa sa bráni globálnemu trendu – žiaden náznak nárastu užívania metamfetamínu

Napriek narastajúcim problémom spojeným s užívaním metamfetamínu v **Afrike**, **Ázii**, **Austrálii**, na **Novom Zélande** a v **USA**, v **EÚ** ostáva značné používanie drogy obmedzené na **Českú republiku** a **Slovensko**. V **Českej republike** existuje problém od 80-tych rokov a viac ako 50% žiadostí o liečbu drogových závislostí tu súvisí s problémami s metamfetamínom.

Predseda EMCDDA Marcel Reimen uvedené skutočnosti komentoval nasledovne: „Veľa európskych krajín má silné spojenia s tými časťami sveta, v ktorých existujú problémy s metamfetamínom. Za predpokladu, že

európsky trh stimulantov sa rozširuje, nemôžeme ignorovať možné rozšírenie metamfetamínu. Táto oblasť zostáva v stredobode pozornosti a preventívnych opatrení.“

Obavy z obľúbenosti halucinogénov vyskytujúcich sa v prírode

Užívanie syntetických halucinogénnych substancií ako je LSD zostáva v celej Európe na nízkej úrovni. Napriek tomu dnešná správa uvádza, že medzi študentmi škôl (15–16 roční) je relatívne bežným javom experimentovanie s halucinogénmi nachádzajúcimi sa v prírode, ako sú „čarovné huby“. V roku 2003 bolo rozšírenie užívania halucinogénnych látok rovnaké ako užívanie extázy v **Českej republike, Dánsku, Taliansku, Holandsku, Rakúsku a Poľsku** a vyššie v **Belgicku, Nemecku a Francúzsku**.

Viac ako 62 miliónov Európanov skúsilo kanabis

EMCDDA odhaduje, že viac ako 62 miliónov Európanov (alebo viac ako 20% dospeléj populácie) skúsilo kanabis a asi 20 miliónov (viac ako 6% dospeléj populácie) ho skúsilo v poslednom roku. Asi 9,5 milióna (takmer 4% dospeléj populácie) sú klasifikovaní ako bežní užívatelia a zhruba 3 milióny mladých ľudí (15–34 ročných), hlavne mladých mužov, je označovaných ako každodenní alebo takmer každodenní užívatelia.

Kanabis – ukazuje sa vyrovnanejší obraz, keďže sa rozdiely medzi krajinami znižujú

Od polovice 90-tych rokov prevažuje v užívaní kanabisu rastúci trend⁽³⁾. Celkový pohľad na užívanie kanabisu v **EÚ** však nie je rovnomerný, na čele so **Spojeným kráľovstvom**, ktoré sa z historických dôvodov nachádza mimo ostatných krajín, ako krajina s najvyššou úrovňou prevalencie.

To však už celkom neplatí, hovorí **EMCDDA**, pre ostatné krajiny, ktoré teraz vypĺňajú medzeru a ani pre situáciu v **Spojenom kráľovstve**, od roku 1989 stabilizovanú. Napríklad úroveň nových užívateľov medzi mladými ľuďmi je teraz 17,3% v **Španielsku**, 19,5% v **Spojenom kráľovstve**, 19,7% vo **Francúzsku** a 22,1% v **Českej republike**. (Najnižšia úroveň nových užívateľov kanabisu bola zistená v **Grécku, Švédsku, Poľsku a v Portugalsku**).

Projekt **ESPAD**⁽⁴⁾ pokrývajúci školy poskytuje užitočný pohľad na dlhodobý vývoj (1995–2003) užívania drog medzi európskymi stredoškólakmi (15–16 ročnými) a naznačuje tendenciu približovania v užívaní kanabisu. V roku 1995 údaje **ESPAD** odhadli rozšírenie užívania kanabisu v tejto skupine na 41% v **Spojenom kráľovstve** a 37% v **Írsku**, teda výrazne vyššie ako vo všetkých ostatných krajinách **EÚ**, podieľajúcich sa na prieskume. **Česká republika** (22%) bola jedinou ďalšou krajinou **EÚ** s hláseným odhadom nad 20%. Väčšina krajín hlásila úroveň pod 10%.

Údaje **ESPAD** pre rok 2003 však ukázali veľmi odlišné obrazy medzi deviatimi členskými štátmi **EÚ**, ktoré odhadli užívanie na viac ako 20%: **Česká republika** (44%), **Írsko** (39%), **Spojené kráľovstvo** (38%), **Francúzsko**^{*} (38%), **Slovinsko** (28%), **Slovensko** (27%), **Dánsko** (23%) a **Estónsko** (23%), nárast v užívaní kanabisu bol najviac zrejímavý v **nových členských štátoch EÚ zo strednej a východnej Európy**, kde bola úroveň v roku 1995 veľmi nízka (vo všeobecnosti pod 10%).

Najvyššia odhadnutá úroveň rozšírenia užívania kanabisu medzi 15–16-ročnými žiakmi v Európe v roku 2003 bola hlásená v **Českej republike** (44%) a najvyššie užívanie za posledný aktuálny mesiac v **Španielsku** a vo **Francúzsku** (22%). Medzi rokmi 1999 a 2003 bol hlásený 5-percentný nárast prvého užitia kanabisu v **Českej republike** medzi žiakmi vo veku 13 rokov a mladšími. Naopak, **Holandsko** a **Spojené kráľovstvo** rovnako hlásili malý pokles o 1%, aj keď sa zmena takéhoto rozsahu ťažko interpretuje.

Užívanie viacerých drog – ústredný rys európskeho drogového fenoménu

Užívanie viacerých drog je dnes ústredným rysom európskeho drogového fenoménu, uvádza sa v správe, a preto jednoduchá analýza zameraná na jednu substanciu nemôže zodpovedať realite.

Riaditeľ EMCDDA, Wolfgang Gotz, sa k tomu vyjadril týmito slovami: „Analýza o vplyve užívania drog na verejné zdravie dnes musí zohľadniť komplexný obraz vzájomne súvisiacich konzumácií psychoaktívnych substancií, zahrňujúci alkohol a tabak. Sústreďenie sa na trendy jednej substancie môže byť zavádzajúce, ak sa ignoruje vzájomné spolupôsobenie rôznych typov drog“.

Poznámky a definície

Dospelá populácia – 15 – 64 rokov; mladí ľudia – 15 – 34 rokov; Celoživotná prevalencia: užitie drogy raz za život/ aspoň raz za život; Ročná prevalencia: posledných 12 mesiacov; nedávno užil Mesačná prevalencia: posledný mesiac/30 dní – súčasný užívateľ.

⁽¹⁾ Pozri Výročná správa 2005 Komentár, časť „Užívanie kokaínu medzi mladými ľuďmi (15–34 ročnými) za posledný rok“

⁽²⁾ Pozri kapitola 4, ods. 8 a 9

⁽³⁾ Pozri kapitola 3, ods. 4

⁽⁴⁾ <http://www.espad.org/index.html> (*Francúzsko sa podieľa na ESPAD až od roku 1999).